

### *Marta Lanuza i Vives*

Directora dels *Cursos de Llengua i Cultura Valencianes* de **Lo Rat Penat**.



Este text correspon al discurs pronunciat per la seua autora el dia 4 de març de 2010 en el Palau de la Música de la ciutat de València, en motiu de la celebració del *Dia de la Llengua i Cultura Valencianes*. L'objecte del discurs és la commemoració enguany del centenari de la publicació de l'obra de **Josep Nebot i Pérez** *Tratado de Ortografía Valenciana Clásica*, primer intent de dotar al valencià modern d'una ortografia respectuosa en la realitat llingüística valenciana. **L'Associació d'Escriptors en Llengua Valenciana** compartix el goig d'esta commemoració, celebrada durant 2010 baix el lema *Cent anys de normativa valenciana*.

## CENT ANYS DE NORMATIVA VALENCIANA

Enguany la normativa valenciana, aquella que és fidel a la nostra fonètica, al nostre lèxic, a la nostra morfologia llingüística, eixa normativa està d'aniversari, i és per a mi un plaer poder fer-los partícips d'esta important efemèrides.

Efectivament, la normativa valenciana complix enguany cent anys. ¿I cóm és això?, se preguntaran alguns de vostés, ¿cóm és això si les conegudes com a **Normes del Puig** foren elaborades a finals dels anys setanta i a penes poden contar en poc més de tres dècades a les seues esqueses?

Puix be. Com molts de vostés sabran, la normativisació de la llengua valenciana no comença ahí, comença molts anys abans i una de les propostes ortogràfiques més importants i que marquen una fita destacada en l'història de la nostra llengua aparegué en 1910 de la mà de Josep Nebot i Pérez. Estic referint-me al *Tratado de ortografía valenciana clásica*, publicat en eixe any i iniciant aixina tota una llarga llista de propostes normatives per al valencià i que caracterisaria

el segle XX. Esta proposta normativa, pionera com diem en este segle recent encetat, presenta una interessantíssima proposta ortogràfica que busca la sincronia entre fonètica i transcripció gràfica, línia que seguiria poc més tart Lluís Fullana, Miquel Adlert, els autors de la gramàtica que hui utilisem en els Cursos de Lo Rat Penat o la mateixa Real Acadèmia de Cultura Valenciana en la normativisació de la nostra llengua.

Josep Nebot naixqué en Vilarreal en 1853. Fon un destacat intel·lectual de l'època i un dels nostres més il·lustres renaixentistes. Es llicencià en Farmàcia i ingressà més tart en el cos d'Archivers, Bibliotecaris i Arqueòlegs, passant a fer-se càrrec de la Biblioteca de la Facultat de Medicina de l'Universitat de València. Fon vicepresident de Lo Rat Penat i obtingué varis premis que reconeixien la qualitat dels seus treballs. Publicà diverses obres entorn a la medicina i a la llengua valenciana. En la premsa escrita, escrigué alguns articles relacionats en la normativisació de la nostra llengua puix era un personatge preocupat per la recuperació i la dignificació de la llengua valenciana, conscient de que esta no podria alcançar una normalisació llingüística mentres no estiguera normativament codificada.

Pero sense dubte, les dos obres que l'han fet entrar en l'història de la llengua valenciana són *Apuntes para una Gramática valenciana popular* (1894), i especialment *Tratado de Ortografía Valenciana Clásica* (1910).

A Nebot li tocà viure una època en que dins del món cultural valencià hi havia dos grups clarament enfrontats per l'idea que tenien sobre com escriure la llengua valenciana. Estem parlant, com saben vostés, dels nomenats com "poetes de guant" i "poetes d'espardenya". Dos grups d'escriptors que seguien dos corrents ben distintes de propostes de transcripció llingüística. Els primers, els "poetes de guant" o arcaisants, propugnaven recuperar i utilitzar l'estàndart valencià que havia donat tant d'esplendor a València i a la llengua valenciana durant el Segle d'Or. Proponien, per tant, un estil de llengua molt alluntat del parlar del poble, en formes arcaiques i, molt a sovint, recurrent a formes catalanes. Els "poetes d'espardenya" o populars eren partidaris d'escriure el valencià 'que es parla ara', com ells mateixos definien, utilitzant un valencià totalment contemporàneu, pero davant l'absència d'una normativa ortogràfica valenciana es regien per la castellana, referent normatiu més pròxim del que disponien.

En esta dicotomia entre els seus coetàneus es troba el nostre autor qui intentarà aunar les dos opcions plantejant la realisació d'un Congrés filològic, congrés que mai arribà a celebrar-se, i més tart publicant en 1894, '*Apuntes para una Gramática valenciana popular*'. És esta obra, puix, un meritori intent de replegar les dos tendències, pero en un punt de partida totalment erràtic. Nebot pretén reunir les dos faccions pero sense que una excloguera a l'atra, acabant aixina en la separació i guerra interna, no havent d'esta manera vençuts ni vencedors. El seu

plantejament era que per a uns àmbits es poguera utilitzar una Gramàtica lliterària, que s'identificaria clarament en la facció de quant o arcaisant, i per a uns altres una Gramàtica popular, identificada en la facció d'espardenya.

Esta gramàtica és la que escrigué ell, postulant-se de costat de les directrius adés comentades de la tendència popular, és dir, utilitzar les regles ortogràfiques del castellà per a poder escriure en valencià. No obstant, a pesar de la bona intenció que tenia Nebot en l'elaboració d'esta gramàtica, no tingué cap consecució ni influència en els escriptors del moment i ha quedat en l'història de la llengua valenciana com una proposta anecdòtica de la que poques coses se poden extraure.

Pero, Josep Nebot no va defallir en l'intent de presentar una proposta coherent per a la normativisació de la llengua valenciana. Durant molts anys Nebot continuà des d'artícles en premsa espentant i motivant a autoritats i entitats valencianes a acometre l'empresa normativisadora. Continuà estudiant i llegint tot lo que es publicava sobre llingüística. Mantingué ademés una activa correspondència en destacats llingüistes i filòlegs i estudià àmpliament els nostres clàssics i la fonètica i ortografia del grec, el llatí, l'italià, el francès, el català o el castellà. I tot este treball d'anys es cristallisaria en una nova i definitiva obra: el '*Tratado de Ortografía Valenciana Clásica*' aparegut en 1910.

En este treball, Nebot conseguix des del respecte i la fidelitat als criteris i patrons etimològics de la llengua valenciana pero mantenint clarament un criteri fonològic, unes regles ortogràfiques molt precises i exactes. Una interessant proposta que, quatre anys després, seria Fullana qui replegara per a adequar-la en la '*Gramática Elemental de la Lengua Valenciana*', pedra angular de futurs treballs normatius i referent indispensable per a Miquel Adlert Nogueroles o per a la mateixa Secció de Llengua de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana.

És el mateix Nebot, en el primer capítol de l'obra, qui nos il·lustra sobre la situació llingüística del moment i escriu:

*“Resulta, pues, resumiendo todo lo dicho, que los valencianos tenemos ya de antiguo nuestra lengua escrita propia y especial, como especial y propia es la hablada, y diferente, por lo tanto, de la catalana, la aragonesa, la castellana, la murciana y la baleárica que geográficamente la circundan; y no se comprende, siendo la cosa tan clara, que vayan los escritores valencianos, desde hace ya más de un siglo, dando tumbos y resbalones; unos echándose francamente en brazos de la Academia Española y aceptando para el valenciano las reglas ortográficas dictadas por ésta para el castellano; y otros haciendo algo mucho peor: adoptando en sus escritos no ya la ortografía, sino hasta la analogía y la sintaxis catalana, jurando, no obstante, y perjuro que escriben en valenciano puro y castizo.”*

Resulta, com a mínim, curios vore cóm cent anys després les coses no han canviat molt puix encara hui hi ha qui jura i perjura escriure en un valencià pur, cult, sent este un calc de l'ortografia, la sintaxis, el lèxic i inclús la fonètica catalana. Desgraciadament l'història es repetix.

Tornant novament a Nebot, este volgué deixar molt clara quina era la seua postura en relació a les dos faccions existents en el valencianisme de l'època i anteriorment descrites, i diu aixina:

*“Pero quiero al mismo tiempo recordar una vez más que la ortografía valenciana legítima está hace ya siglos tan distanciada de la catalana como de la castellana, y si bien es cierto que tiene mucho de común con una y con otra, no debe en manera alguna confundirse con ninguna de las dos, cuidando de mantener su autonomía y su carácter propio, inspirándose por un lado en la tradición bien comprobada y por otro en el ejemplo de las lenguas similares que han evolucionado prudentemente con objeto de facilitar la lectura y simplificar la escritura.”*

I aixina ho va fer. Per a escriure el *‘Tratado’* Josep Nebot estudià detingudament els nostres clàssics i adaptà a l'escriptura d'estos els canvis procedents de la natural evolució llingüística a lo llarc dels segles, resultant d'esta manera una interessant proposta ortogràfica que hui en dia encara té vigència en alguns punts. Veja'm detingudament a qué nos estem referint i podrem apreciar millor les similituts entre les dos propostes normatives, la de Nebot i la de la Secció de Llengua de la Real Acadèmia.

Nebot admet únicament huit dígrafs per a la llengua valenciana: són la **ch**, la **ll**, la **ny**, la **rr**, la **ss**, la **gu**, la **qu** i la **ig**. No admet els dígrafs **tj**, **tx** o **tz** ni la ele geminada. Continuant en les grafies, la **ch** i la **y** són indiscutiblement valencianes i ho han segut sempre. De fet, cita un important número de paraules escrites en **ch** replegades del Furs i dels Clàssics per a demostrar que sempre s'havia escrit en ella en valencià, i apunta a que la confusió l'han generada els autors contemporàneus i per l'influència catalana. Condena de manera taxant, com nosatres també fem, l'ús de la **x** a inici de paraula en formes com Chirivella o chocolate, puix es diferencien clarament en la pronunciació de paraules com Xàtiva o Xavier. I seguint en este dígraf, el de la **ch**, posa una gran atenció en que no siga confòs, a causa del fenomen de l'apichat, en la **g** i la **j**, l'ús de les quals reglamenta perfectament. Per atra banda, promou la simplificació de dígrafs com **th** o **ph** per arcaics i poc pràctics i dicta normes com la de que no hi ha cap paraula en valencià que acabe en **d** o en **b**, sino en **t** i en **p** respectivament, encara que en l'etimologia o en la derivació aparega aquella lletra, norma que Real Acadèmia també reconeix. Indica per atra banda l'existència de sèt vocals en valencià, contant en la **è** i la **ò** obertes i les accentua en accent greu, com fem hui en dia.

I per últim regula l'us dels accents, més o manco com hui s'utilisen, l'us dels signes de puntuació, d'interrogació, d'admiració, l'us de l'apòstrof i del guió per a unir els pronoms darrere del verp, de manera molt similar a la que nosatres proponem.

Pero com no volem cansar-los en apunts ortogràfics que al vol i sense paper poden ser tediosos i pesats, els anime a que consulten vostés mateixos l'obra a la que estem aludint i que està a l'abast de tots gràcies a una edició facsímil que la *Llibreria París-València* ha publicat en tant d'encert. En ella podran comprovar que, ya en aquella época, se plantejaren una série de propostes ortogràfiques que la Real Acadèmia de Cultura Valenciana no va fer sino rescatar per a la normativisació de la llengua valenciana. I encara nos hem d'escoltar acusacions de ser estes normes, les nostres, aberrants, de tindre poca tradició o de no estar suficientment fonamentades. Puix senyors, ya fa cent anys, que algunes de les nostres propostes es llançaren sobre la taula de la mà de Nebot. I estes propostes observaren l'escritura dels clàssics i l'evolució pròpia de la llengua. Gràcies a la seua obra, els treballs llingüístics que el continuaren tingueren un punt de partida clarament valencià. Gràcies a la seua obra, hui, els valencians que estem ací tenim una codificació purament valenciana. I és per este motiu que hui volem fer-li justícia i recordar un treball que seria clau per a l'història de la llengua valenciana.



Tots els drets reservats. El contingut d'esta revista està protegit per la llei, la qual estableix penes de multes i inclús presó, además de les corresponents indemnizacions per danys i perjuins, per als qui reproduïxen o plagien, de forma total o parcial una obra artística, literària o científica, o la seua transformació, interpretació o eixecució artística fixada en qualsevol classe de suport o comunicada per qualsevol mig, sense el preceptiu consentiment i autorizació dels autors.

La present revista s'edita exclusivament en format electrònic, per a la seua difusió lliure i gratuïta. Per *difusió* s'entén:

- La seua visualizació en qualsevol mig electrònic.
- L'enllaç a la seua direcció URL en qualsevol pàgina web (mencionant la seua procedència).
- La seua impressió en paper per a us exclusivament particular.
- La posta a disposició de la revista per a terceres persones, en les mateixes condicions.
- La seua comunicació pública per mijos electrònics.

Queda absolutament prohibida la seua venda o la seua impressió en sèrie sense l'autorizació expressa de **l'Associació d'Escriptors en Llengua Valenciana**.

© Associació d'Escriptors en Llengua Valenciana.

ISSN: 2172-5810.